

Przemysław Łagodzki

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

KOSZTY OCHRONY ŚRODOWISKA – DEFINICJE

Streszczenie: W artykule przedstawiono podstawowe definicje kosztów ochrony środowiska, jakie funkcjonują w literaturze polskiej i zachodniej. Ponadto zaprezentowano klasyfikacje kosztów ochrony środowiska, które wynikają z przedstawionego przeglądu definicji.

Słowa kluczowe: środowisko naturalne, koszty, koszty ochrony środowiska

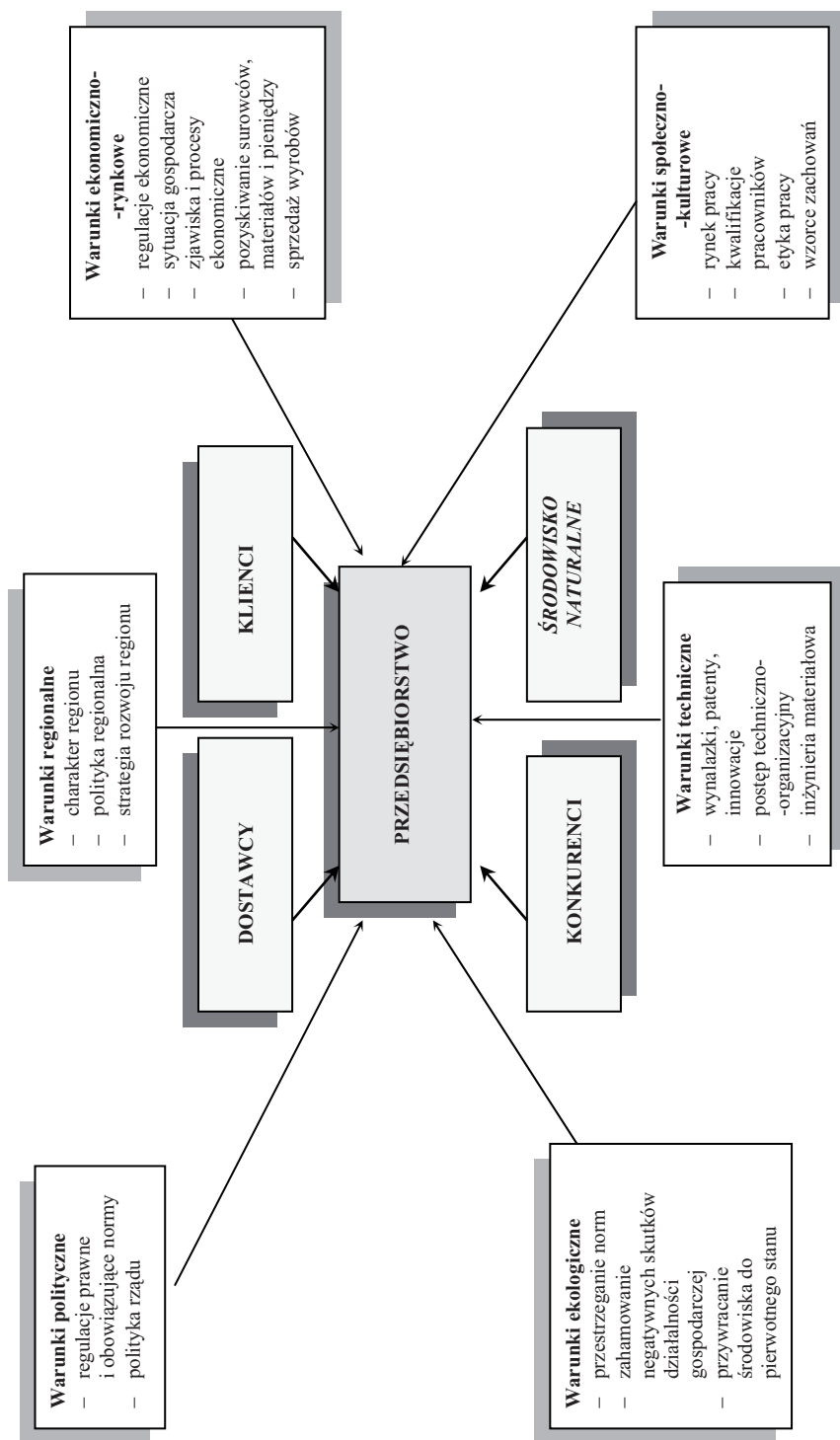
1. Wstęp

W literaturze przedmiotu środowisko naturalne definiowane jest jako „[...] całość zjawisk, procesów i instytucji kształtujących stosunki wymienne, możliwości sprzedaży oraz zakres, formy, warunki działania i rozwoju przedsiębiorstwa” [Penc 1998, s. 45]. Środowisko naturalne jest zbiorem zasobów, niezastąpionych, podstawowych surowców niezbędnych do funkcjonowania cywilizacji ludzkiej [Fisher 1982, s. 1]. Zaliczamy do nich m.in.: drzewo, wodę, węgiel, żelazo i produkty rolne. Obecnie zasoby naturalne są rozumiane znacznie szerzej jako bogactwa naturalne (minerały, gleby, powietrze, roślinność i zwierzęta), siły przyrody oraz walory środowiska, decydujące o jakości życia człowieka (przestrzeń geograficzna, piękno krajobrazu, mikroklimat) [Czaja, Fiedor, Jakubczyk 1993, s. 193].

Środowisko naturalne może pełnić określone funkcje, a mianowicie [Borys 1999, s. 145]:

- wspiera procesy życiowe,
- dostarcza surowców i energii, czerpanych z odnawialnych zasobów,
- pochłania skutki uboczne działalności człowieka, w tym odpady i zanieczyszczenia.

Jak wynika z powyższego, środowisko naturalne odgrywa znaczącą rolę w działalności i rozwoju podmiotów gospodarczych (rysunek 1). Jednostki gospodarcze w trakcie podejmowania bieżących i strategicznych decyzji dotyczących funkcjonowania przedsiębiorstwa nie powinny pomijać problemów związanych ze środowiskiem naturalnym, takich jak: ograniczoność zasobów, konieczność ochrony środowiska i ponoszenia w związku z tym określonych nakładów. Celem artykułu jest przegląd funkcjonujących w literaturze przedmiotu definicji kosztów ochrony środowiska oraz ich klasyfikacja, a także wybór najbardziej adekwatnej, przedstawiającej w najszerszym aspekcie istotę kosztów ochrony środowiska.

Rys. 1. Otoczenie przedsiębiorstwa

Źródło: opracowano na podstawie [Bernaciak, Gaczek 2001, s. 242–243].

2. Klasyfikacja kosztów ochrony środowiska

Jak już wcześniej wspomniano, przedsiębiorstwa w swojej działalności powinny uwzględniać racjonalne wykorzystanie środków produkcji (m.in. środków naturalnych), co bezpośrednio jest związane z ponoszeniem kosztów. Koszty w literaturze tematu to: „zmniejszenie korzyści ekonomicznych w trakcie roku obrotowego

Tabela 1. Klasyfikacja kosztów w zakresie zarządzania

Przedmiot kosztów	Klasyfikacja kosztów	Definicja
Koszty do wyceny zapasów	koszty aktywowane	środki nabyte w celu osiągnięcia przychodów, brak zużycia tych środków powoduje, że są one ujmowane w bilansie jako aktywa
	koszty danego okresu (koszty uzyskania przychodu)	środki zużyte w celu generowania przychodów – wykazywane w rachunku zysków i strat
	koszty produktu	koszty identyfikowane z towarami; do momentu sprzedaży są one wykazywane w bilansie jako aktywa; koszty te są rejestrowane jako koszt i przy obliczaniu zysku odejmowane od przychodów ze sprzedaży; w przedsiębiorstwach produkcyjnych koszty produktu obejmują koszty: materiałów bezpośrednich, płac bezpośrednich oraz koszty ogólne produkcji
	koszty okresu	koszty niebrane pod uwagę przy wycenie zapasów, są traktowane jako koszty okresu, w którym zostały poniesione
Koszty do podejmowania decyzji	koszty zmienne	koszty zmieniające się proporcjonalnie do rozmiaru działalności – przykładem produkcyjnych kosztów zmiennych są koszty materiałów i energii
	koszty stałe	nie zmieniają się dla szerokiego zakresu działalności w pewnym okresie – typowym przykładem kosztów stałych jest amortyzacja i płace pracowników administracyjnych; koszty te nie reagują na zmiany poziomu działalności, ale mogą zmieniać się pod wpływem innych czynników, np. cen
	koszty istotne	przyszłe koszty, które ulegają zmianie w wyniku decyzji, są różne dla poszczególnych wariantów
	koszty nieistotne	koszty, na które podejmowane decyzje nie oddziałują
	koszty zapadłe	koszty środków już nabytych, których wielkość będzie zależała od wyboru między różnymi możliwościami działania; są to więc koszty spowodowane decyzją podjętą w przeszłości, które nie mogą być zmienione przez decyzje podejmowane w przyszłości
	koszty utraconych korzyści	koszty, które nie wymagają wydatków pieniężnych; stanowią miarę korzyści, które zostały utracone lub których trzeba było się wyrzec, kiedy wybór jednej możliwości działania wymagał rezygnacji z innych; należy podkreślić, że koszty utraconych korzyści dotyczą zużycia tylko tych środków, których ilość jest niewystarczająca w stosunku do oczekiwań
Koszty dla kontroli	koszty kontrolowane (zależne)	koszty zależne od kierownika danego podmiotu; znajdują się one w zakresie jego odpowiedzialności; przy ich analizie jest położony nacisk na różnicę między planowanymi a bieżącymi wynikami
	koszty niedające się kontrolować (niezależne)	koszty nieznajdujące się w zakresie odpowiedzialności kierownika ośrodka odpowiedzialności

Źródło: opracowanie na podstawie [Drury 1998, s. 39–41, 44–54, 305–308].

w formie rozchodu lub spadku wartości aktywów albo powstania zobowiązań, powodujące zmniejszenie kapitału własnego z wyjątkiem podziału kapitału na rzecz właścicieli” [Kiziukiewicz 2001, s. 236]. Zgodnie z ustawą o rachunkowości koszty są „rozumiane jako uprawdopodobnione zmniejszenia w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zmniejszenia wartości aktywów albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzą do zmniejszenia kapitału własnego lub zwiększenia jego niedoboru w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców lub właścicieli” [Dz.U. nr 121, poz. 591]. Jednym z ważniejszych elementów klasyfikacji kosztów jest ich podział w kontekście zarządzania (tabela 1).

W literaturze przedmiotu definicja kosztów ochrony środowiska, mimo że zmienia się wraz z rozwojem wiedzy na temat skutków oddziaływania człowieka na środowisko naturalne, nie została jednoznacznie przedstawiona. W analizie definicji kosztów ochrony środowiska można wyróżnić kilka podstawowych etapów podejścia do relacji działalność gospodarcza a środowisko (tabela 2). W wyniku tego podziału można wyodrębnić grupę najczęściej występujących w literaturze przedmiotu definicji kosztów ochrony środowiska (tabela 3).

Tabela 2. Działalność gospodarcza a środowisko

Etap	Podejście
I	Ignorowanie problemu i traktowanie środowiska jako niewyczerpalnego źródła surowców oraz nieograniczonego odbiornika zanieczyszczeń.
II	Rozpraszenie zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska, by stały się mniej widoczne lub szkodliwe dla zdrowia żywych organizmów przez budowę wysokich kominów, rozcieńczanie ścieków itp., co w konsekwencji nie zmniejszyło ogólnych rozmiarów zanieczyszczeń, a jedynie doprowadziło do większego zużycia surowców, np. wody oraz wzrostu kosztów produkcji.
III	Oczyszczanie zanieczyszczeń (głównie ścieków) oraz zatrzymywanie zanieczyszczeń pyłowych i gazowych przez filtry umieszczone na emitorach, co prowadzi do zwiększania kosztów produkcji przy jednoczesnym braku zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń oddawanych do środowiska.
IV	Minimalizacja zużycia surowców, powstawania odpadów i zanieczyszczeń oraz zapobieganie im przez modyfikację: procesów produkcyjnych, produktów (wytrobów i usług).
V	Rozwój ukierunkowany na poprawę cech ekologicznych produktów we wszystkich etapach cyklu ich życia, poczynając od momentu opracowania projektu, przez produkcję, a kończąc na utylizacji resztek oraz wszystkich zanieczyszczeń i odpadów. Ujęcie to zakładało przypisanie odpowiedzialności za środowisko naturalne wszystkim podmiotom uczestniczącym w poszczególnych etapach cyklu życia produktu „celem odpowiedzialnego z punktu widzenia środowiskowego, społecznego i ekonomicznego zarządzania produkcją, konsumpcją, dystrybucją i ostatecznym zagospodarowaniem resztek po produkcji” [Cramer 1996, s. 268].
VI	Zintegrowana polityka wobec produktów, tj. polityka ukierunkowana na stałe ulepszanie funkcjonowania produktów i usług w środowisku w perspektywie całego cyklu ich życia. Zakłada ona integrację kierunków, form i instrumentów działania wszystkich podmiotów uczestniczących w poszczególnych etapach cyklu produkcyjnego przy pełnym zaangażowaniu władz publicznych. Ma służyć integracji polityki ochrony środowiska z polityką w innych dziedzinach, np. polityką dotyczącą konsumpcji, badań naukowych, informacji, polityką regionalną, a zwłaszcza z polityką wobec różnych sektorów gospodarki, prowadząc do partnerskich powiązań między podmiotami uczestniczącymi w poszczególnych etapach cyklu życia produktów.

Źródło: [Majchrzak 2006].

Tabela 3. Koszty ochrony środowiska

Autor	Definicja
1	2
G. Borys	<p>Koszty ochrony środowiska to wyrażone w pieniądzu celowe zużycie zasobów rzeczowych, pracy i usług obcych, których wynikiem jest zachowanie równowagi ekologicznej, przywrócenie poprzedniego stanu środowiska w przypadku naruszenia jego równowagi ekologicznej oraz opłaty ekologiczne, które są wyrazem udziału podmiotu gospodarczego w korzystaniu ze środowiska i oddziaływaniu na nie [Borys 1998, s. 139].</p> <p>Koszty ochrony środowiska stanowią wszystkie kapitałowe i bieżące koszty, które zostały poniesione na działania i czynności związane z ochroną środowiska i mogą być bezpośrednio do niej odniesione. Głównym celem tych przedsięwzięć jest zmniejszenie uciążliwości podmiotu gospodarczego dla środowiska przez zapobieganie, redukcję lub eliminację emitowanych zanieczyszczeń [Borys 1999, s. 50].</p>
E. Hellich, M. Paszula	<p>Koszty ochrony środowiska to nakłady pracy żywej i uprzedmiotowionej zużywane na wszelkie rodzaje przedsięwzięć ochrony środowiska. Dzielone są na:</p> <p>a) nakłady inwestycyjne, obejmujące nakłady na budowę, instalowanie, rekonstrukcję i modernizację urządzeń, instalacji, obiektów ochrony środowiska lub związane z wprowadzeniem zmian w procesach technologicznych na technikę korzystniejszą dla środowiska</p> <p>b) koszty eksploatacyjne, czyli nieinwestycyjne koszty związane z przedsięwzięciami ochrony środowiska, w tym zwłaszcza koszty: amortyzacji, konserwacji i remontów, zasilania w energię, obsługi urządzeń ochrony środowiska, a także analogiczne koszty dodatkowe związane z funkcjonowaniem techniki korzystniejszej dla środowiska oraz opłaty za korzystanie ze środowiska (opłaty emisyjne) [Hellich, Paszula 2001, s. 86].</p>
K. Górka	<p>Koszty ochrony środowiska wyrażają pieniężną równowartość sumy korzyści gospodarczych i społecznych, z których trzeba zrezygnować, w zamian za podjęcie przedsięwzięć ochronnych [Górka 1996, s. 15].</p>
E. Marszał	<p>Koszty ochrony środowiska to koszty działań podjętych lub wymaganych, służących eliminacji niekorzystnego wpływu działalności przedsiębiorstwa na środowisko naturalne oraz inne koszty wynikające z relacji przedsiębiorstwo – środowisko. Przykładem tak rozumianych kosztów ochrony środowiska są koszty: usuwania i redukcji odpadów, usuwania plam ropy naftowej z powierzchni wód, zapobiegania zanieczyszczeniu powietrza, usuwania azbestu z budynków, opracowywania technologii i produktów bardziej przyjaznych dla środowiska, przeprowadzania inspekcji i kontroli. Kary, grzywny i odszkodowania traktuje się jako koszty pośrednio związane ze środowiskiem i nie zalicza się ich do kosztów ochrony środowiska [Marszał 1999, s. 128].</p>
S. Schaltegger, R. Burritt	<p>Koszty ochrony środowiska to pieniężna wartość negatywnego wpływu prowadzonej działalności na środowisko naturalne [Schaltegger, Burritt 2000, s. 62].</p>
M. Stępień	<p>Koszty ochrony środowiska należy określić jako wyrażone wartościowo zużycie zasobów gospodarczych, związane z osiągnięciem zamierzonego efektu, na odcinku działalności określanej mianem ochrony środowiska oraz niektóre wydatki niestanowiące zużycia, związane z prowadzeniem tej działalności w danej jednostce czasu [Stępień 2003, s. 154].</p>

Tabela 3, cd.

1	2
G. Winter	<p>Koszty ochrony środowiska to koszty bezpośrednio i pośrednio znaczące, które zmieniają się w zależności od podejmowanych przez przedsiębiorstwo przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska.</p> <p>Do pierwszej grupy zalicza koszty występujące wówczas, gdy następuje przepływ energii względnie materiałów. Mają one charakter kosztów zmiennych w krótkich okresach, ponieważ mogą być zlikwidowane lub zmniejszone przez wstrzymanie lub ograniczenie strumienia energii albo materiałów. Przykładowo, opłaty za wodę powstają wówczas, gdy ją pobieramy i zużywamy. Mają one charakter relewantny, ponieważ przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska mogą prowadzić do zmniejszenia zużycia wody.</p> <p>Drugą grupę stanowią koszty pośrednie, powstające gdy strumienie materiałów i energii zostaną wprawione w ruch, magazynowane, nadzorowane i częściowo przekształcane, zanim spełnią swoją rolę w przedsiębiorstwie i je opuszczą, np. w formie odpadów. Są to koszty zaangażowania kapitałów, obsługi, napraw i konserwacji obiektów oraz urządzeń znajdujących się na drodze strumieni energii i materiałów. Mają one charakter kosztów stałych w pewnym okresie, ponieważ powstają niezależnie od faktycznego przepływu energii lub materiału w danym okresie.</p> <p>Wyodrębnianie kosztów zależnych jest możliwe, gdy [Borys 1998, s. 141]:</p> <ol style="list-style-type: none"> koszty ochrony środowiska nie zostały wymuszone przepisami prawa lub zakazami administracyjnymi, są kosztami rzeczywiście ponoszonymi i zidentyfikowanymi przez przedsiębiorstwo w związku z jego oddziaływaniem na środowisko, powstają przed przystąpieniem do danego procesu produkcyjnego, a efekty związane z ich poniesieniem są znane i możliwe do oszacowania już w momencie planowania [Winter 1997, s. 273].

Źródło: [Majchrzak 2006].

Jak wynika z powyższej, tabeli definicje kosztów ochrony środowiska wg różnych autorów mają kilka wspólnych elementów. W związku z tym można stwierdzić, że koszty ochrony środowiska to z pewnością wyrażone wartościowo zużycie zasobów w celu osiągnięcia efektu, jakim jest równowaga ekologiczna oraz niektóre wydatki niestanowiące zużycia, związane z prowadzeniem tej działalności w danej jednostce czasu.

Koszty ochrony środowiska mogą być klasyfikowane wg różnych kryteriów. Na podstawie przyjętej definicji można podzielić koszty ochrony środowiska wg sposobów jego ochrony, wyodrębniając koszty:

- zapobiegania degradacji środowiska,
- redukcji zanieczyszczeń,
- restytucji środowiska.

Ze względu na podmioty można wyróżnić koszty ponoszone przez:

- organa administracji państwowej i samorządowej,
- jednostki gospodarcze generujące zanieczyszczenia oraz ponoszące koszty na likwidację skutków zanieczyszczeń generowanych przez podmioty trzecie.

Koszty ponoszone przez organa administracji państwowej i samorządowej obejmują koszty [Silski, Madej, s. 84]:

1) kontroli środowiska oraz badań prowadzonych w skali kraju lub regionu dla wyznaczenia standardów czystości środowiska;

2) adaptacji systemu gospodarczego do pozytywnego oddziaływania na środowisko naturalne; do kosztów tych w szczególności zaliczamy:

- a) koszty badań naukowych obejmujących opracowanie:
  - technologii przyjaznych dla środowiska,
  - techniczno-ekonomicznych metod neutralizacji zanieczyszczeń,
- b) koszty inwestycji proekologicznych.

W ramach kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwa generujące zanieczyszczenia i likwidujące ich skutki wyróżniamy [Silski, Madej, s. 84] koszty:

- kontroli środowiska oraz monitorowania zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska,
- redukcji zanieczyszczeń zasobów środowiska naturalnego, traktowane jako substytucyjne w stosunku do kosztów zużycia zasobów, za które jednostka musi płacić,
- rekultywacji terenów zdegradowanych wskutek prowadzonej działalności gospodarczej.

Podział kosztów ze względu na rodzaj podejmowanych działań może być rozpatrywany zarówno z punktu widzenia organów administracji państwowej i samorządowej, jak i jednostki gospodarczej. Podział ten ma zasadnicze znaczenie w gospodarce narodowej, ponieważ jest związany z polityką państwa w zakresie ochrony środowiska naturalnego i zapobiegania negatywnym oddziaływaniom na nie. Wyróżniamy tu koszty [Majchrzak 2006]:

- polityki ekologicznej, czyli szeroko pojętych działań mających doprowadzić do osiągnięcia założonego celu w zakresie ochrony i restytucji środowiska naturalnego, np. określenie opłat i kar za korzystanie ze środowiska, a następnie alokację tych środków w przedsięwzięcia proekologiczne;
- prac naukowo-badawczych, w szczególności opracowania nowych technologii i technik produkcji przyjaznych dla środowiska oraz metod neutralizacji zanieczyszczeń;
- inwestycji w zakresie infrastruktury sozologicznej, np. budowy zbiorników wodnych, oczyszczalni ścieków, zalesień i zadrzewień;
- eksploatacji środowiska naturalnego, obejmujące koszty pozyskania zasobów naturalnych w celu wytworzenia określonych dóbr i usług.

Biorąc pod uwagę przedmiotowy aspekt działań ekologicznych, można wydzielić koszty:

- ochrony środowiska, czyli wyrażone w pieniądzu celowe zużycie zasobów rzeczowych, pracy żywej i usług obcych, w celu zachowania równowagi ekologicznej przez takie działania, jak zapobieganie zanieczyszczaniu środowiska naturalnego, dążenie do przywrócenia pierwotnego jego stanu, a także odpowiednie jego zabezpieczanie;

- kształtowania środowiska, a więc koszty ponoszone na przystosowanie naturalnych zasobów środowiska do potrzeb gospodarczych;
- restytucji środowiska, czyli koszty działalności, mającej na celu odtworzenie zużytych zasobów środowiska i likwidację negatywnych skutków działalności gospodarczej.

Ze względu na rezultaty działalności w zakresie ochrony środowiska są wyodrębniane koszty [Majchrzak 2006]:

- prewencji ponoszone na działania zapobiegające naruszeniu równowagi ekologicznej, np. koszty zakupu i montażu urządzeń służących do ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami, a także monitorujących poziom zanieczyszczeń oraz koszty zmian technologii produkcji,
- redukcji ponoszone w celu ograniczenia skutków negatywnego oddziaływania na środowisko wskutek niewłaściwej jego eksploatacji, np. koszty utylizacji odpadów bądź recykling,
- stabilizacji, czyli koszty utrzymania środowiska naturalnego w niezmienionym stanie przez zachowanie bądź odtworzenie terenów pierwotnych, jak lasy, parki, rezerваты przyrody, naturalne i sztuczne zbiorniki wodne [Stepień 2003, s. 288–289].

Przedstawiona struktura kosztów ochrony środowiska obejmująca z jednej strony koszty związane z poprawą stanu środowiska naturalnego i opłatami za jego degradację, z drugiej strony spowodowane szkody społeczne i ekonomiczne pokazuje, jak szeroki zakres obejmują różne definicje kosztów ochrony środowiska.

Literatura

- Bernaciak A., Gaczek W.M., *Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2001.
- Borys G., *Badania kosztów ochrony środowiska w Unii Europejskiej*, w: *Zarządzanie kosztami w polskich przedsiębiorstwach w aspekcie integracji Polski z Unią Europejską*, materiały konferencyjne, cz. 1, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 1999.
- Borys G., *Rachunek kosztów ekologicznych w przedsiębiorstwie*, w: *Sterowanie ekorozwojem*, pod red. B. Poskrobko, t. 2: *Zarządzanie w warunkach ekorozwoju*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok 1998.
- Czaja S., Fiedor B., Jakubczyk Z., *Ekologiczne uwarunkowania wzrostu gospodarczego w ujęciu współczesnej teorii ekonomii*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok–Kraków 1993.
- Fisher A.C., *Resource and environmental economics*, Cambridge University Press, Cambridge 1982.
- Górka K., *Bodźcowe i funduszowe funkcje opłat ekologicznych w Polsce*, „Problemy Ekologii” 1996.
- Hellich E., Paszula M., *Koszty ochrony środowiska w systemie rachunku kosztów*, w: *Ewolucja polskiej rachunkowości na tle rozwiązań światowych*, materiały Ogólnopolskiej Konferencji Katedr Rachunkowości, pod red. B. Micherdy, Kraków 2001.
- Majchrzak I., *Koszty ochrony środowiska a rachunek kosztów przedsiębiorstw energetycznych*, niepublikowana praca doktorska, Szczecin 2006.
- Marszał E., *Propozycje rozwiązań w zakresie rachunkowości zasobów środowiska naturalnego*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, nr 48, Warszawa 1999.

- Penc J., *Zarządzanie dla przyszłości. Twórcze kierowanie firmą*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998.
- Rachunkowość. Zasady prowadzenia po nowelizacji ustawy o rachunkowości*, cz. 1, pod red. T. Kiziukiewicz, EKSPERT, Wrocław 2001.
- Schaltegger S., Burritt R., *Contemporary environmental accounting*, Greenleaf Publishing, 2000.
- Silski Z., Madej T., *Ekonomika ochrony i kształtowania środowiska*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1993.
- Stepień M., *Koszty ochrony środowiska – studium pojęciowe*, w: *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, pod red. T. Kiziukiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego i Akademii Rolniczej w Szczecinie, Szczecin 2003.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. nr 121, poz. 591) znowelizowana ustawą z dnia 9 listopada 2000 r. o zmianie ustawy o rachunkowości (Dz.U. nr 113, poz. 1186 z późn. zm.).
- Winter G., *Ökologische Unternehmensentwicklung*, Berlin–New York–Heidelberg 1997.
- Wskaźniki ekorozwoju*, oprac. zbior. pod red. T. Borysa, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 1999.

ENVIRONMENTAL COSTS – DEFINITIONS

Summary: The article presents the basic definitions of environmental costs, which operates in the Polish and Western literature. In addition, it specifies the classifications of the environmental costs resulting from the proposed review of the definitions.